

Laudáció. Popovics Viktória – Dabi-Farkas Rita: Vigyázat, törékeny! Handle with care!

Ludwig Múzeum 2023. szeptember 15. – 2024. január 14.

Megtiszteltetés számomra, hogy méltathatom Popovics Viktória és Dabi-Farkas Rita közös gondoskodó munkáját, amellyel a *Vigyázat, törékeny! Handle with care!* című kiállítást létrehozták.

A gondoskodás témaköre a „levegőben van”; aktuális a világban és itt; most és több száz éve. A gondoskodás szeretetből fakad – pontosítok: szeretetből is fakadhat. Magyarországon azonban messze nincs még a köztudatban, hogy a gondoskodás munka is, és mint ilyen alábecsült és fizetetlen, vagy jó esetben alulfizetett. A gondoskodás emellett láthatatlan, és a nemek között egyenlőtlenül oszlik meg, azaz túlnyomórészt nők végzik.

A gondoskodás a legnagyobb időráfordítást igénylő munka, a kapitalista gazdaság rejtett erőforrása; „...nemcsak a produktív munka előfeltétele, hanem az értéktöbblet-felhalmozásnak is, *ennél fogva pedig ... a kapitalista termelési mód ... előfeltétele (...)*; a globális felhalmozás... demográfiai előfeltételként szolgál a tőkés termelési mód expanziójához. ...A válságidőszakban a [háztartások]... rugalmasságát felhasználva a tőke lejjebb tudja szorítani a béreket és az informális [a gondoskodó] ... munkára terhelni a túlélés súlyának nagyobb részét vagy egészét. Ezáltal a reprodukív munka [a gondoskodás] a bér munka fluktuációjának a társadalmi költségeit viselő pufferként is működik.”¹

De mi történik, ha a gondoskodás is válságba kerül? Ahogy az ma zajlik. Azért időszerű a *Vigyázat, törékeny!* kiállítás, mert ezt a kérdést implicálja. De, hogy elnyerje az AICA kuratori díját, további érényekkel is kellett bírnia.

A kiállítás nemcsak problémafelvetésében kiemelkedő, hanem abban is, ahogy a művész-múzeumpedagógus és a művészettörténész-kurátor az első pillanattól együttműködött. Átgondolt a kuratori koncepciójuk, amelyben a gondoskodás igen átfogó és egyben differenciált fogalmával dolgoztak, érzékeny a válogatásuk, hagyták, hogy a művek beszéljenek, amelyek az erős koncepció és az értelmezést valóban segítő szövegek dacára sem lettek illusztrációk.

Dabi-Farkas Rita és Popovics Viktória lehetőséget nyújtottak arra, hogy a műveken keresztül átgondolhassuk és érezhessük a gondoskodás mindent behálózó szerepét a születéstől a halálig, a táplálástól az ápolásáig, az elesettek, gyengék, szegények, alkoholisták megsegítéséig.

---

¹ Csányi Gergely, Gagyai Ágnes és Kerékgyártó Ágnes: Társadalmi reprodukció. Az élet újratermelése a kapitalizmusban. *Fordulat*, 24. 2018/2. 5-29. 6., 26., kiemelés az eredetiben.

Kuratori állásfoglalásuk szerint a gondoskodás „Értelmezhető önmagunkra vonatkoztatva (öngondoskodás), a személyközi kapcsolatok szintjén (...), de kiterjeszhető a természeti létezőkre, tágabb értelemben pedig magára a Földhöz való óvó viszonyulásra is.

A kiállítás arra keresi a választ, miként értelmezhető a gondoskodás sokrétű fogalma, és mi a művészet (és a múzeum) szerepe annak újragondolásában.”²

Az AICA-díj zsűri szerint azonban az volt legfőbb erénye (amivel végül kitűnő versenytársait megelőzte), hogy módszereivel, projektjeivel túlmutatott saját határain, azaz egy nagy intézmény reprezentatív kiállításán. Amikor pedig szó szerint kilépett a kiállítótérből és a múzeumból, akkor nem a művészet, hanem a gondoskodás számára nyert újabb tereket és annak újabb aspektusait mutatta meg.

„Fontos alapvetés volt ... a művészet gyógyító, javító potenciáljának gondolata” – írták, és erre példát is mutattak.³

Tatai Erzsébet

---

² *Vigyázat, törékeny! Handle with care!* Ludwig Múzeum 2023. szeptember 15. – 2024. január 14. Budapest, 2023. 3.

³ I.m. 7.